

Utrecht, 29-5-2015

Geachte dames en heren leden van de raad,

Tussen 3 maart en 23 april hebben wij uw gemeenteraad en alle andere gemeenteraden van de U10-gemeenten bezocht om een gesprek te voeren over de toekomst van de regionale samenwerking. We kijken terug op een inspirerende ronde. In deze brief geven we een impressie van wat wij hebben waargenomen en een doorkijkje naar hoe we ons op basis van onze ervaringen voorstellen met z'n tienden verder te gaan.

Algemene indruk

Wat opviel: de noodzaak om samen te werken is voor u allen evident. U gaf blijk van trots op onze sterke regio, op de concurrentiekracht, de hoge kwaliteit van leven. En ook van een zekere urgentie om daar in samenhang en gezamenlijkheid aan te blijven werken. U daagde u zelf en dus ons allemaal uit om met de U10-gemeenten, als het hart van Nederland, te (blijven) werken aan onze mooie regio. We zijn economisch een van de meest krachtige regio's van Europa en zijn tegelijk in de bevoorrechte positie dat we, zoals gezegd, een hoge kwaliteit van leven kennen. Dat is niet vanzelfsprekend in een regio die demografisch groeit en ook zijn ruimtelijke, economische, sociale en duurzaamheidsopgaven kent. De toekomst vergt slimme oplossingen van ons om met die opgaven om te gaan en om onze gezamenlijke (agglomeratie)kracht beter te benutten. En daarin kunnen we elkaar versterken. Dat vraagt - van onderop - een volgende stap in de samenwerking tussen overheden, bedrijfsleven en kennisinstellingen en in de samenwerking tussen lokale overheden onderling.

Nu het Bestuur Regio Utrecht plaats zal maken voor een andere vorm van regionale samenwerking, is het een goed moment om ons te herbezinnen en het over de invulling van een moderne samenwerking te hebben. En daar gingen de gesprekken met u ook vaak over. U signaleerde dat de veranderende samenleving andere eisen stelt aan het bestuur. Dat we flexibel, wendbaar en effectief moeten kunnen zijn. Dat we in wisselende samenstelling moeten kunnen optrekken en tegelijk onze gemene delers moeten blijven benoemen. Dat we onze regionale inzet tegelijkertijd ook lokaal moeten verankeren en verantwoorden. U wilt dat op een effectieve, moderne wijze vorm geven. Er is brede consensus dat een netwerksamenwerking ons veel kan brengen, in termen van effectiviteit en een inhoudelijk pragmatische benadering van samenwerking en allianties.

We wennen aan het idee dat een dergelijke netwerksamenwerking andere eisen stelt aan de vaardigheden van ons allemaal dan een wettelijk verankerde samenwerking. De rol van de raad, de effectiviteit, de kosten en de structuur van de netwerksamenwerking zijn in dit verband veelvuldig ter sprake gekomen. U gaf blijk van waardering voor de filosofie van "We zijn gisteren begonnen", zonder de indruk te willen wekken dat we hiermee het denken over de invulling van regionale samenwerking voorgoed vastgelegd hebben.

Om succesvol te zijn, vergt een netwerksamenwerking vertrouwen, openheid en verantwoordelijkheid van alle netwerkpartners. Al deze drie elementen hebben we in ruime mate ervaren in onze ronde. We vertrouwen er dan ook op dat we elkaar scherp houden, uitdagen en er alert op zijn dat we blijven werken aan optimale omstandigheden voor een goede samenwerking,

zodat we de bewoners, wetenschappers en ondernemers van onze prachtige regio (die dagelijks de grenzen tussen onze gemeenten intensief overschrijden in wonen, werken en leven) welvaart brengen. Hoe we daar volgende stappen in willen zetten, daar komen we aan het eind van deze brief op terug.

Signaleringen

Een aantal signaleringen telt op tot bovenstaande beeld van onze ronde:

Regionale samenwerking is nodig. Meteen al bij het allereerste bezoek – aan Houten – werd de toon gezet. Een senior raadslid merkte op dat hij in zijn lange carrière als raadslid al vele vormen van regionale samenwerking voorbij had zien komen. Daaruit trok hij de conclusie dat regionale samenwerking altijd nodig was en zal blijven (en dat het blijkbaar vaak ook nodig is om het over de vorm van de samenwerking te hebben).

“Complexe vraagstukken kennen complexe antwoorden”, zo werd in Zeist gezegd. Het is ingewikkeld om als lokale overheden samen te werken aan de ontwikkeling van één stedelijk gebied, daar hoeven we niet omheen te draaien. “Je kunt het vraagstuk van de regionale samenwerking niet opknippen in afzonderlijke eenvoudige vraagstukken met een dito oplossing”.

Raadsleden zijn aan de bal. Eén van de meest in het oog springende aspecten van de U10 netwerkwijze is dat raadsleden nu zelf aan de bal komen, en zich niet meer hoeven te laten vertegenwoordigen via een dagelijks- en een algemeen bestuur. De U10 netwerkwijze nodigt raadsleden uit tot een actieve houding. Vooral in Woerden en in Stichtse Vecht brachten verschillende raadsleden dit heel expliciet naar voren. Het is aan de U10-gemeenten zelf om onderwerpen op de regionale agenda te zetten als je denkt met de kracht van de regio verder te komen en effectiever te zijn. Dat vraagt iets van u als raadslid en van ons allemaal. Namelijk dat we onze buurgemeenten kennen, onze eigen opgaven delen, open staat voor die van anderen en elkaar ook gunnen mee te liften op elkaars krachten. De U10-gemeenten zijn met elkaar verweven en hebben elkaar nodig, dat geldt ons allemaal. Zowel de G4-gemeente Utrecht die sterk verweven is met zijn buurgemeenten en een sterkere positie ontleent aan de U10, als de omliggende gemeenten die kunnen profiteren van de kracht van Utrecht. In Stichtse Vecht werd in dat kader gepleit om meer aandacht te besteden aan toerisme en recreatie. Regionale werkgelegenheid werd genoemd als onderwerp dat juist op regionaal niveau meer aandacht behoeft.

In Bunnik werd opgemerkt dat het goed is om niet alles projectmatig aan te sturen, omdat er ook meerwaarde te vinden is buiten projecten. Netwerk, contacten, kennis van elkaar. U10 Cafés en de jaarlijkse regionale assemblee zijn goede momenten om raadsleden uit andere gemeenten tegen te komen. Daar wordt kennis en informatie gedeeld over regionale vraagstukken.

Tegelijk blijft het zo dat wethouders en raadsleden allereerst hun eigen gemeente of gemeenteraad vertegenwoordigen. De gemeenteraad is en blijft de plek om met de eigen portefeuillehouder de gemeentelijke inbreng in de regionale samenwerking te bespreken, en ook concrete “stippen op de horizon” te zetten. De portefeuillehouder kan aan de bestuurstafels vervolgens het gesprek aangaan met andere portefeuillehouders om tot gezamenlijke inspanningen te komen. De portefeuillehouder heeft daarbij – vanzelfsprekend – een zekere vrijheid van handelen nodig. Het is en blijft aan de raad om te besluiten of de gemeente meedoet aan die inspanning of niet. In dat verband werd in de raad van Nieuwegein de vraag opgeworpen wie de dansruimte bepaalt. Dat kan geen andere instantie dan de raad zelf zijn. Om de raad goed in positie te brengen en (vooral) te houden is het verstandig om bij de afspraken die we als U10-gemeenten gaan maken – dus vooraf - de momenten en de wijze te benoemen waarop raden en colleges over de gezamenlijke regionale inspanningen besluiten nemen. Daar zijn – onder andere vanuit de raad van Utrecht – suggesties over gedaan die nadere uitwerking behoeven.

Flexibel samenwerken. Als er in de U10 netwerkwijze een besluit moet worden genomen, dan zal dat anders dan voorheen niet meer op één moment met een gewogen stemverhouding naar het inwonertal der gemeenten gebeuren, maar in de eigen gemeenteraden of colleges. In Zeist werd gezegd dat dit een langdurig traject kan zijn, waarbij de raden die “aan het eind” zitten zich onder druk gezet kunnen voelen om hetzelfde besluit te nemen als buurgemeenten, waar het betreffende besluit al genomen is. Maar er heerst ook de opvatting dat wisselende allianties juist daadkrachtig, effectief en snel kunnen opereren, omdat het de positieve energie benut, zonder dat het anderen met een minder groot belang dwingt ‘mee te draaien’. In de U10 netwerkwijze is het een duidelijke

afpraak dat het elke gemeente vrij staat om al dan niet deel te nemen aan projecten of activiteiten. In Woerden merkte iemand hierover op dat we wel samen als familie op vakantie zijn, maar dat dat nog niet betekent dat je elke dag allemaal naar het strand moet. Regionale samenwerking is flexibel als het om het aantal deelnemers gaat, ook al is het niet altijd even overzichtelijk dat verschillende concrete samenwerkingsverbanden wisselende aantallen deelnemers kennen. De sociale diensten, de inning van belastingen, de veiligheidsregio, de politieregio en de huisvesting kennen allemaal hun eigen schalen omdat de wetgever dan wel de inhoud dit vraagt. In Vianen werd gevraagd in hoeverre de provinciegrens een harde grens is voor gemeentelijke samenwerking. Een provinciegrens hoeft geen belemmering te vormen voor gemeentelijke samenwerking. Het blijkt een vruchtbaar uitgangspunt om steeds vanuit de inhoud een passende schaal te kiezen. Het “dansen tussen de schalen” is één van de vaardigheden die van moderne gemeentebestuurders gevraagd wordt.

Samenwerking met andere partners. Het gaat niet alleen om samenwerking tussen de gemeenten. Door de Utrechtse raad werd er met nadruk op gewezen dat samenwerking met andere (regionale) partners evenzeer belangrijk is als de onderlinge samenwerking met U10 gemeenten. De U10 gemeenten werken individueel en gezamenlijk ook samen met de provincie, het Rijk, de Economic Board Utrecht en met bedrijven en kennisinstellingen. Dit vraagt van het netwerk zich slim en efficiënt te organiseren.

Licht en zwaar door elkaar; vrijwillig, niet vrijblijvend. Zo lang het gaat om afstemmen, gezamenlijk optrekken en er vertrouwen is, zijn er weinig afspraken nodig. Dan kan er licht georganiseerd worden. Stevige zakelijke afspraken zijn soms wel nodig als er (grote) bedragen en/of belangen in het spel zijn of er anderszins (grote) risico's worden gelopen. Als je risico's loopt, wil je immers wel graag van te voren weten waar je aan toe bent. In De Bilt werd stilgestaan bij de vraag wanneer een gemeenschappelijke regeling meerwaarde biedt. Als uitvoerende taken, waar veel geld mee gemoeid kan zijn, gemeenschappelijk worden opgepakt kan een gemeenschappelijke regeling een goede optie zijn.

In IJsselstein is veel gesproken over het verschil tussen vrijwilligheid en vrijblijvendheid. Ook vrijwillig gemaakte afspraken over bijvoorbeeld kantoren of bedrijventerreinen zijn wel bedoeld om je aan te houden. Dat vertrouwen moet er zijn, anders strandt iedere samenwerking. Bij u in de gemeenteraden leeft duidelijk de wens om zo efficiënt mogelijk samen te werken. In onder meer de raad van Utrecht werd gepleit voor een slanke, slim ingerichte regionale organisatie, gevoed door een sterke aansluiting op lokale agenda's en initiatieven en dienstverlenend aan de optelsom van lokale agenda's. De U10-organisatie moet zich niet loszingen van waar de gemeenten op willen samenwerken. Een bescheiden werkbudget is noodzakelijk om kleine projecten en onderzoeken op te starten en te ontwikkelen. Dit voorkomt dat portefeuillehouders steeds met de pet rondmoeten.

U10 op de kaart

U hebt met elkaar en ons het gesprek gevoerd met behulp van bijgevoegde tweezijdige placemat met vier hoeken en kleuren vol bollen en verbindingen.

De *rode* bollen gingen over het waarom van de samenwerking in die ene stedelijke regio. Daarover bent u het welbeschouwd allemaal wel eens. Dat waarom, die noodzaak, is duidelijk. De *gele* hoek bevat voorbeelden van samenwerkingsrelaties met anderen dan alleen de gemeenten. U was daarover ook helder. Dat mag wel wat intensiever, bijvoorbeeld met provincie en kennisinstellingen.

De *blauwe* bollen en vertakkingen gingen over het hoe, over de manier waarop we samenwerken, in wisselende aantallen, aan bestuurstafels en soms ook in gemeenschappelijke regelingen. U bent in het algemeen positief over die werkwijze als netwerk, u heeft er een bescheiden bedrag per inwoner voor over en wilt u als raden aan de bal blijven.

Het *groene* deel van de placemat is het grootst en bevat alle onderwerpen, thema's en projecten die nu in het samenwerkingsprogramma van de U10-gemeenten aan de orde zijn; de één duidelijk rijper, omvangrijker of concreter dan de ander. Wij hebben goed bij u gehoord dat u het de komende tijd vooral dáár over wilt hebben. Het gesprek moeten we gaande houden. Hoe prioriteren we? Wat doen we op regionale schaal en wat op elders? Wat doen we onderling tussen overheden en wat met partners? Vanuit welke gezamenlijke drive pakken we thema's op? Hoe positioneren we onze regio? Wat zijn onze strategische uitgangspunten? Die vragen gaan we als het ons ligt de komende periode met elkaar uitdiepen. Daarbij hebt u ook uzelf uitgedaagd om

scherper te krijgen aan welke opgaven u met uw U10-partners wilt werken. Enkele ingrediënten zijn ook benoemd: de balans van economische welvaart en kwaliteit van leven behouden en versterken, het beter benutten van de het ongekeerde kennis- en innovatiepotentieel in de regio; onze 'proeftuinkwaliteiten' voor een duurzame economie en een gezonde leefomgeving beter benutten, diversiteit van woonklimaten en elkaar versterkende vestigingsmilieus, het uitbouwen van zowel de grootstedelijke kwaliteiten als het excellente recreatie- en woonklimaat.

Next Level

Met dit alles in ons voor- en achterhoofd willen we u voorstellen vervolgstappen te zetten in de samenwerking en naast de voorbereiding van een bestuursconvenant de U10 ook inhoudelijk door te ontwikkelen. We moeten ervoor zorgen dat u ons en uzelf scherp houdt bij het uitwerken van een sterke en effectieve netwerksamenwerking. We zijn al begonnen met elkaar te spreken over hoe we ons richting het Rijk presenteren in het kader van Agenda Stad, het komend jaar ontwikkelen we met elkaar een ruimtelijk-economische strategie. Op de laatste woensdag voor het politieke reces praten we graag met u verder. Dan, op 8 juli, organiseren we onze Regionale Assemblée 2015 en dan is de inhoud leidend. De uitnodiging is onderweg.

Wij treffen u graag op 8 juli én in alles wat daarna nog op ons pad komt.

Met dank voor uw aller gastvrijheid en inspiratie.

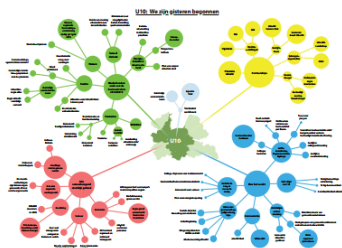
Met vriendelijke groet,

Jan van Zanen
burgemeester Utrecht

Frans Backhuijs
burgemeester Nieuwegein

Link naar de placemat : www.utrecht10.nl/u10-netwerk